

Näringsdepartementet

**Utveckling av god företagshälsovård - ny lagstiftning och andra åtgärder
(SOU 2004:113)**

Genom remiss 2004-12-14 (N2004/9367/ARM) har ILO-kommittén anmodats yttra sig över rubricerat betänkande av 2003 års företagshälsovårdsutredning. I betänkandet föreslås att en särskild lag om företagshälsovård införs, till vilken skall hänvisas i arbetsmiljölagen (AML). För att främja utvecklingen av god företagshälsovård införs ett godkännandeförfarande, en kvalitetssäkring av verksamheten. Avdragsrätten för företagshälsovård ändras till att gälla bara godkänd företagshälsovård. Godkännandet beslutas av Arbetsmiljöverket genom den särskilda företagshälsovårdsnämnd som föreslås inrättad hos verket. Nämnden förutses också vara det forum för dialog som behövs för utveckling av företagshälsovårdspolitiken med avseende på företagshälsovårdens samhälleliga uppdrag, utbildnings- och forskningsfrågor m.m. I nämnden skall finnas representanter för branschen, arbetsmarknadens parter och berörda myndigheter. Arbetslivsinstitutet får ett tydligt ansvar för utbildningen inom branschen. Utredningen föreslår inte något tvång för arbetsgivare att anlita företagshälsovård. Däremot föreslås ett tillägg i AML (3 kap. 2 a §) som tydliggör att arbetsgivare i samband med det systematiska arbetsmiljöarbetet skall bedöma behovet av stöd från utomstående experter såsom en företagshälsovårdsenhet.

På ILO-kommittén ankommer att granska de i betänkandet framförda förslagen om ny lag om företagshälsovård m.m. i förhållande till den internationella regleringen på området, i första hand ILO-konventionen (nr 161) om företagshälsovård.

ILO-kommittén erinrar sig en skrivelse 1999-02-03 om Direktiv till kommittéer och särskilda utredare angående Sveriges internationella åtaganden, bl.a. enligt ratificerade ILO-konventioner. I skrivelsen uppmärksammade dåvarande statssekreteraren i Näringsdepartementet, tillika ordförande i ILO-kommittén, samtliga statssekreterare i Regeringskansliet på att "när kommittéer och särskilda utredare i förhållande till sina förslag skall redovisa Sveriges internationella åtaganden, förutom dem som följer av medlemskapet i EU, är det viktigt att också analysera förslagets förenlighet med relevanta ILO-instrument och då särskilt med av Sverige ratificerade ILO-konventioner". En kopia av skrivelsen bifogas. Kommittén noterar emellertid att i direktiven till 2003 års företagshälsovårdsutredning (Dir. 2003:87) Översyn av vissa frågor rörande företagshälsovården finns ingen som helst hänvisning till Sveriges internationella åtaganden på området.

Det är därför med stor tillfredsställelse som ILO-kommittén konstaterar att utredningen på eget initiativ redovisar relevanta internationella instrument på området. Sålunda redogörs i ett särskilt avsnitt för EG:s ramdirektiv om arbetsmiljö och för klargörande domar, avkunnade av EG-domstolen. I ett avsnitt om Europarådets sociala stadga uppmärksammas en ny artikel 3:4 om utveckling av företagshälsovård i den år 1996 reviderade europeiska sociala stadgan. Sverige ratificerade den reviderade sociala stadgan 1998, dock med undantag av bl.a. artikel 3.4.

I ett särskilt avsnitt informeras om det huvudsakliga innehållet i ILO:s konvention (nr 161) om företagshälsovård. Men utredningen har inte stannat vid detta utan redovisar även utförligt de fem rapporter som avlåtits om konventionens genomförande i Sverige och de kommentarer och frågor (Observations och Direct requests) som kommit från ILO:s expertkommitté för tillämpning av konventioner och rekommendationer. Av kommunikationen med expertkommittén framgår att konventionens krav bl.a. innebär att företagshälsovården skall byggas ut till att omfatta alla anställda, dvs. i praktiken ett obligatorium.

Till denna redovisning kan ILO-kommittén tillägga att samtidigt med konventionen nr 161 antog Internationella arbetskonferensen den kompletterande rekommendationen (nr 171) om företagshälsovård. I rekommendationen återkommer innehållet i konventionstexten mer detaljerat i 48 punkter under fem huvudavsnitt. De är avsedda att utgöra vägledning vid tillämpning av konventionen men har inte den bindande karaktär som tillkommer den ratificerade konventionen. Till redovisningen av kommunikationen mellan regeringen och ILO:s expertkommitté om tillämpningen av konventionen nr 161 kan tilläggas att i november 2004 avläts en sjätte rapport, i vilken bl.a. informeras om den ändring (1999:841) i AML 3 kap. 2 b §, som trädde i kraft den 1 januari 2000, och om bestämmelserna om företagshälsovård i Arbetsmiljöverkets föreskrift om Systematiskt arbetsmiljöarbete, AFS 2001:1.

Utredningen drar slutsatsen att Sverige för närvarande inte uppfyller sitt åtagande enligt ILO-konventionen i flera avseenden. Åtgärder behöver vidtas om Sverige skall leva upp till konventionens ambitionsnivå. I ett särskilt avsnitt analyseras i vilken mån utredningens förslag påverkar möjligheterna för Sverige att uppfylla konventionen bättre än som nu är fallet. Det konstateras att förslagen innebär en starkare markering av statens ansvar och i så måtto kan sägas innebära att staten därmed börjar föra en politik avseende företagshälsovård så som konventionen föreskriver. Förslagen innehåller inte någon klar målsättning att företagshälsovården skall byggas ut till att omfatta alla arbetstagare, men kan ändå sägas ha syftet att genom kvalitetshöjning och efterfrågestimulans åstadkomma en utbyggnad. Den systematiska planering som ska ske av behovet av experthjälp är en sådan stimulerande åtgärd. Den samverkan som skall ske inom den föreslagna företagshälsovårdsnämnden kommer också att kunna innebära stimulans för att ge fler arbetsgivare och anställda, inte minst småföretag, tillgång till god företagshälsovård. Konventionens krav på att "den behöriga myndigheten" skall fastställa kompetenskraven för företagshälsovårdspersonalen får anses tillgodosedda

med utredningens förslag om villkor för godkännande och företagshälsovårdsnämndens uppgifter i anslutning därtill. Också förslaget att i den nya företagshälsovårdslagen införa begreppet professionellt oberoende expertverksamhet stämmer överens med konventionen. Enligt utredningens bedömning skapar förslagen förutsättningar för att Sverige i framtiden bättre skall kunna uppfylla sina förpliktelser enligt konventionen.

ILO-kommittén delar denna bedömning. Även om utredningens förslag inte uppfyller konventionens krav fullt ut innebär de ett väsentligt steg framåt i genomförandet av konventionen.

I handläggningen av detta ärende har deltagit undertecknad ordförande, ledamöterna Delang, Laurent, Rudeberg, Edström och Bengtsson och ersättarna Eriksson, Grenfors och Thapper. Närvarande har varit ersättarna Norin, Arvius och Johansson, experterna Kruse och Remahl, och, adjungerad, Sven Bergström, LO, samt undertecknad sekreterare.

För ILO-kommittén

Anders Teljebäck

Kerstin Wiklund